

महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भूमी संधारण अभियान
सुधारीत बक्षीस योजना- मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्र. जलसं-२००८/प्र. क्र. ३१/जल-८
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : १० सप्टेंबर, २००८.

वाचा :

- शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
- (१) क्रमांक : जलसं-२००२/प्र.क्र.५८१/जल-७, दिनांक २८ फेब्रुवारी, २००२
  - (२) क्रमांक : जलसं-२००२/प्र.क्र.६७०/जल-७, दिनांक २९ नोव्हेंबर, २००२
  - (३) क्रमांक : जलसं-१००३/प्र.क्र.७९/जल-८, दिनांक १८ जून, २००३
  - (४) क्रमांक : जलसं-१००४/प्र.क्र.४७/जल-८, दिनांक २४ ऑगस्ट, २००४
  - (५) क्रमांक : जलसं-१००४/प्र.क्र.४७/जल-८, दिनांक १४.९.२००५
  - (६) क्रमांक : जलसं-१००५/प्र.क्र.९५/जल-८, दिनांक २४ फेब्रुवारी, २००६
  - (७) क्रमांक : जलसं-२००६/प्र.क्र.१३४/जल-८, दिनांक ५ एप्रिल, २००७

प्रस्तावना :

राज्यातील ग्रामिण भागातील जल व भूमी संधारण, व्यवस्थापन, पडीक जमिन विकास, वृक्ष लागवड इत्यादी नैसर्गिक साधन संपत्तीत सुधारणा व वाढ करण्याच्या दृष्टीने स्थानिक स्वराज्य संस्था, स्वयंसेवी संस्था तसेच ग्रामिण भागातील जनतेचा लोक सहभागाद्वारे राबविण्यासाठी महात्मा ज्योतिबा फुले जलभूमी संधारण अभियान दिनांक १ मे, २००२ पासून संदर्भाधिन दिनांक २८ फेब्रुवारी, २००२ च्या शासन निर्णयान्वये सुरु करण्यात आले. जलसंधारण कार्यक्रमाला गती देण्यासाठी अभियान काळात केलेल्या चांगल्या कार्याचा गौरव व्हावा या उद्देशाने जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या, ग्राम पंचायत, सेवाभावी संस्था, शासकिय अधिकारी-कर्मचारी यांना पारितोषिक देण्यासाठी संदर्भाधिन दिनांक १८ जून, २००३ च्या शासन निर्णयान्वये बक्षीस योजना जाहिर करण्यात आली. त्यानुसार दिनांक १ एप्रिल, २००३ ते ३१ मार्च, २००४ या कालावधीत महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भूमी संधारण अभियानात उत्कृष्ट काम केलेल्या संबंधीत संस्था, व्यक्ति इत्यादींचा पुरस्कार देवून गौरव करण्यात आला होता.

२. हे अभियान ३० एप्रिल, २००६ पर्यंत राबविण्यास संदर्भाधिन दिनांक १४ सप्टेंबर, २००५ अन्वये मान्यता देण्यात आली. सन २००४-२००६ या दोन वर्षात अभियानांतर्गत केलेल्या उत्कृष्ट काम करणाऱ्या ग्राम पंचायतींना पुरस्कार देण्याकरीता बक्षीस योजना संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक २४ फेब्रुवारी, २००६ अन्वये जाहिर करण्यात आली.

३. महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भूमी संधारण अभियान कार्यक्रम प्रामुख्याने लोक सहभागातून राबविण्यात येत असल्याने सदर अभियान सन २००७-२००८ मध्ये दिनांक ११ एप्रिल, २००७ पासून राबविण्यास संदर्भाधिन दिनांक ५ एप्रिल, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. सदर अभियानाची अंमलबजावणी अधिक व्यापक होण्याच्या दृष्टीने अस्तित्वात असलेली बक्षीस योजना सुधारीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

ROTA-H-1963-1(200-9-08)

ROTA-H-1963-1(200-9-08)

राज्यातील पाण्याची उपलब्धता व वारंवार येणारी दुष्काळ सदृश परिस्थिती विचारात घेता जलसंवर्धनाच्या कार्यक्रमास अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. या कार्यक्रमाद्वारे पाण्याच्या उपलब्धतेकरीता जलसंधारणाचे महत्त्व लक्षात घेवून महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भुमी संधारण अभियानांतर्गत अनेक गावात विरीरिने लोक सहभागाद्वारे कामे होऊन उत्कृष्टपणे मृद व जलसंधारणाची कामे गेल्या अनेक वर्षांपासून झाली आहेत. या अभियानाच्या उद्दिष्टपुर्तीमुळे सन २००३-२००४ व सन २००४-२००५ या कालावधीत ज्या गावात जलसंधारणाचे दृश्य परिणाम शासनाला दिसून आले आहेत अशा गावांचा महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भुमी संधारण पुरस्कार देवून शासनाने गौरव केला आहे.

२. महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भुमी संधारण अभियान सन २००७-२००८ पासून राबविण्यास संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक ५ एप्रिल, २००७ अन्वये मान्यता दिलेली आहे. हे अभियान सन २००८-२००९ मध्ये राबविण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. १ एप्रिल, २००७ ते ३१ मार्च, २००९ या दोन वर्षांच्या कालावधीत महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भुमी संधारण अभियानांतर्गत देण्यात येणारे पुरस्कार सुधारीत करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. या कालावधीत अभियानांतर्गत केलेली कामे ग्राह्य धरण्यात येतील व त्याचे मूल्यमापन करण्यात येईल.

३. महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भुमी संधारण अभियानांतर्गत पुरस्कारार्थ निवडीसाठी विचारार्थ घेण्यात येणाऱ्या कामाचा तपशिल/सहभाग संदर्भात अटी व शर्ती सोबतच्या प्रपत्र "अ" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहिल. तसेच या अभियानांतर्गत पुरस्कारासाठी भाग घेण्याकरीता ग्राम पंचायतीने सादर करावयाच्या प्रस्तावाचा नमुना प्रपत्र "ब" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहिल.

४. सादर अभियानांतर्गत भाग घेणाऱ्या ग्रामपंचायतीमार्फत केलेल्या कामाचे मूल्यमापन करणेसाठी विविध समित्या खालीलप्रमाणे गठीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. या अभियानांतर्गत केलेल्या कामाचे पुरस्कार पात्रतेसाठी तपासणी करण्याकरीता तयार केलेल्या मार्गदर्शक सूचना प्रपत्र "ब" मध्ये देण्यात आलेल्या आहेत.

अ) जिल्हास्तरीय निवड समिती :

१.	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
३.	जिल्ह्यातील मातृसेवाभावी संस्था	सदस्य
४.	कार्यकारी अभियंता (स्थानिक स्तर)	सदस्य
५.	उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण	सदस्य
६.	वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	सदस्य
७.	प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा	सदस्य
८.	जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी	सदस्य सचिव

समितीची कार्यकक्षा :-

१. जोडपत्रातील मार्गदर्शक सूचनानुसार बक्षित योजनेत सहभागी असलेल्या गावांनी केलेल्या कामाचे मूल्यमापन करणे.

२. बक्षिस योजनेत सहभागी होण्यासाठी विविध यंत्रणांनी दिलेल्या जोडपत्र "अ" व "ब" मधील माहितीच्या आधारे तसेच जिल्हा मूल्यमापन समितीने सादर केलेल्या अहवालानुसार प्रत्येक जिल्ह्यामधून एकूण बक्षिसपात्र गावांची निवड जिल्हास्तरावर करून अशा गावांची यादी विभागस्तरावर पाठविण्यात यावी.

ब)	<u>विभागीय स्तरीय निवड समिती</u>	
१.	विभागीय आयुक्त	अध्यक्ष
२.	अधीक्षक अभियंता (स्थानिक स्तर)	सदस्य
३.	सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण	सदस्य
४.	विभागातील मुख्य कार्यकारी अधिकारी (सर्व)	सदस्य
५.	विभागातील कार्यरत मातृ सेवाभावी संस्था	सदस्य
६.	उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	सदस्य
७.	उपायुक्त (विकास)	सदस्य
८.	विभागीय कृषि सहसंचालक	सदस्य सचिव

समितीची कार्यकक्षा :-

१. जोडपत्रातील मार्गदर्शक सूचनानुसार बक्षित योजनेत सहभागी असलेल्या गावांनी केलेल्या कामाचे मूल्यमापन करणे.
२. जिल्हास्तरीय समितीकडून विभाग स्तरीय समितीकडे पुरस्कारार्थ निवड केलेल्या एकूण बक्षिसपात्र गावांमधून विभागस्तरावर प्रत्येक विभागातून तीन गावांची पुरस्कारार्थ निवड करून बक्षिसपात्र गावांचे प्रस्ताव राज्यस्तरीय समितीकडे सादर करतील.

क) राज्यस्तरीय समिती :-

१.	मा.मंत्री (जलसंधारण)	अध्यक्ष
२.	मा.राज्यमंत्री (जससंधारण)	उपाध्यक्ष
३.	सचिव (जलसंधारण)	सदस्य.
४.	प्रधान सचिव (कृषि)	सदस्य
५.	प्रधान सचिव (ग्राम विकास)	सदस्य
६.	मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर)	सदस्य
७.	संचालक, सामाजिक वनीकरण	सदस्य
८.	अपर मुख्य वनसंरक्षक	सदस्य
९.	संचालक, मृदसंधारण	सदस्य सचिव

समितीची कार्यकक्षा :-

१. विभागस्तरीय समितीकडून प्रत्येक विभागातून ज्या तीन बक्षिसपात्र ग्रामपंचायतीचे/गावांचे प्रस्ताव राज्यस्तरीय समितीकडे प्राप्त झाले आहेत त्यामधून प्रत्येक कृषि विभागातून एक याप्रमाणे ८ गावांची निवड राज्यस्तरीय पुरस्कारासाठी राज्यस्तरीय समितीकडून करण्यात येईल.

५. पुरस्काराचे स्वरूप खालील प्रमाणे राहिल.

१) जिल्हास्तर :-

प्रत्येक जिल्ह्यातून - तीन ग्रामपंचायती

प्रथम क्र.रु.०.७५ लाख

द्वितीय क्र.रु.०.५० लाख

तृतीय क्र.रु.०.२५ लाख

प्रत्येक जिल्ह्यातून - स्वयंसेवी संस्था

प्रथम क्र.रु.०.५० लाख

द्वितीय क्र.रु.०.२५ लाख

अधिकारी/कर्मचारी प्रशस्तीपत्र व वेतनवाढ

१) विभागस्तर :-

२) राज्यस्तर :-

प्रत्येक महसूल विभागातून ३ ग्रामपंचायती

राज्यस्तरावरती ३ ग्रामपंचायतींची निवड -

बक्षिसाची रक्कम ही रोख स्वरूपात देण्यात यावी. सदर रकमेचा विनियोग गाव/जिल्ह्याच्या विकास कामांसाठीच होणे अपेक्षित राहिल, ज्यामुळे सदर योजनेचे उद्दिष्ट सफल होईल. तसेच बक्षिसापोटी मिळालेल्या कामाच्या तपशिलासह संबंधितांकडून प्राप्त करून घेणे आवश्यक राहिल.

६. वरील महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भूमी संधारण अभियानांतर्गत जाहिर केलेल्या वरील पुरस्कारासाठी करण्यात येणारा खर्च खालील लेखाशीर्षांतर्गत मंजूर केलेल्या निधीतून करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

"मागणी क्र.एल-७, ४४०२-मृद व जलसंधारण यावरील भांडवली खर्च

१०२ (दोन) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना

१०२ (०१) (०१) पाणलोट विकास चळवळ, प्रसिध्दी व पारितोषिक योजना

(४४०२ २३५-१) ५, बक्षिसे

२६ जाहिरात व प्रसिध्दी"

७. हा शासन निर्णय नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या मान्यतेने तसेच वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ १९३/०८/व्यय-१५ दिनांक २०-६-२००८ अन्वये मिळालेल्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २००८०९१०१४२०३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(मि.का.फडके)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे - ४११ ००१. (५ प्रती)

संचालक (मृदसंधारण), कृषि आयुक्तालय, पुणे - ४११ ००१ (५ प्रती)

महालेखापाल - १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर. (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता) (३ प्रती)

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई (३ प्रती)

निवासी लेखापरीक्षा, अधिकारी, मुंबई. (३ प्रती)

विभागीय कृषि सहसंचालक, सर्व.

जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी, सर्व.

जिल्हा कोषागार अधिकारी, सर्व. (३ प्रती)

नियोजन विभाग / वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

अवर सचिव (२-अ) कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

कार्यासन क्रमांक जल-११, ग्रा.वि.व ज.सं.विभाग, मंत्रालय, मुंबई

जल-८ (नियडनस्ती) ग्रा.वि.व ज.सं.विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

H-1763-29

शासन निर्णय क्र. जलसं-२००८/प्र. क्र. ३१/जल-८ दि. १० सप्टेंबर, २००८.चे सहपत्र.

जोडपत्र-अ

महात्मा जोतीबा फुले जल व भूमि संधारण अभियान अंतर्गत पुरस्कारासाठी भाग घेण्याकरीता सादर करावयाचा प्रस्ताव.

१. ग्राम पंचायत/गावाचे नांव
२. कार्य क्षेत्र/गावाचे नांव - तालुका: जिल्हा:
३. बक्षिस योजनेत सहभागी होण्याकरीता नोंदणी केल्याचा दिनांक व नोंदणी क्रमांक:
४. जलसिंचन उपलब्धता वाढविण्यासाठी घेण्यांत आलेली विविध कामे भौतिक/आर्थिक (रुपये-लाखात)

अ.क्र.	बाब	लक्ष्य	साध्य	टक्केवारी	शासकीय अनुदानातून खर्च	श्रमदान	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८

५. अभियान राबविण्यापूर्वीची जलसिंचन उपलब्धता स्थिती व अभियानानंतरची स्थिती - सविस्तर
६. जलसिंचन उपलब्धता वाढली म्हणजे- १) विहिरीची संख्येतील वाढ २) विहिरीच्या पाणी पातळीत वाढ ३) बागायती क्षेत्रातील वाढ (हेक्टर)
७. जलसिंचन उपलब्धता वाढविण्यामुळे पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न असल्यास तो किती गावात सुटला
१) पूर्णतः २) अंशतः
८. अभियानांतील जलसंधारण कार्यक्रमांमुळे रोजगार निर्मिती किती झाली व कोणत्या प्रकारे?
९. जल अभियानांतर्गत उपलब्ध पाण्याचा योग्य व काटकसरीने वापर करण्यासाठी प्रयत्न झाले का, झाल्यास कोणत्या मार्गाने?
१०. पाणी कमी लागणा-या पिक पध्दतीचा वापर करण्यासाठी सामाजिक बंधने घातली का?
११. अभियान राबविताना किती कार्यशाळा/प्रशिक्षण व जन जागृतीसाठीचे कार्यक्रम आयोजित केले?
१२. जल व भूमि संधारण अभियानांतर्गत कामिनीचे धूप प्रतिबंधक कोणते उपाय राबविण्यात आले त्याचे लक्ष्य व साध्य आणि टक्केवारी, श्रमदानातून व शासकीय अनुदानातून व त्याची वर्गवारीनिहाय रक्कम.
१३. लोकांच्या कार्यक्रमात शासनाचा सहभाग अशी संकल्पना किती ठिकाणी राबविली गेली?
१४. किती ठिकाणी पाणी वापर अस्था स्थापन केल्या, लक्ष्य-साध्य-टक्केवारी, त्या कार्यरत आहेत काय? त्याचा कार्यक्षमतेने वापर होत आहे काय?
१५. पिण्याच्या पाण्याचे पारंपारीक पध्दतीने स्रोत किती ठिकाणी बळकट केले? त्यासाठी कोणते कार्यक्रम राबविले व त्याद्वारे किती गावात पाण्याचा प्रश्न पूर्णपणे सुटला व किती गावात अंशतः प्रश्न सुटला?
१६. पिण्याच्या पाण्याचे अपारंपारीक पध्दतीने स्रोत किती ठिकाणी बळकट केले त्यासाठी कोणत्या बाबी राबविल्या?
१७. लोकसहभागाने कोणती कामे हाती घेतली? त्याची प्राधान्यात लक्ष्य-साध्य-टक्केवारी?
१८. लोकसहभागाने किती रकमेची कामे घेण्यांत आली? त्या कामाचा प्रकार. लोकसहभागामुळे शासनाच्या किती रकमेची बचत झाली?
१९. खाजगी व शासकीय पडीक जमीन क्षेत्राच्या विकासासाठी कोणते कार्यक्रम हाती घेतले? लक्ष्य-साध्य-टक्केवारी
२०. एकूण जलभूमी संधारण अभियानाचा गावातील ग्रामीण जीवनावर आर्थिक सामाजिक काय परिणाम झाला?

गुणांची बाबनिहाय विगतवारी

अ. क्र.	बाब	गुण
अ)	नियोजन	१५
१	पिण्याचे पाणी पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध करून देणेसाठी नियोजन केले आहे काय ? (स्त्रोत बळकटीकरण)	३
२	शेतीसाठी व इतर वापरासाठी आवश्यक पाणी उपलब्धतेसाठी नियोजन केले आहे काय ? (मृद जल संधारणाचे विविध उपचार)	२
३	मृदसंधारणासाठी क्षेत्र उपचाराची व्याप्ती- एकूण खर्चाच्या टक्केवारीनुसार (७० टक्के) खर्चाचा समावेश असल्यास ३ गुण अथवा त्या प्रमाणात गुण देण्यात यावेत.	३
४	अभियान अंतर्गत सर्व स्त्रोतांचा गुणात्मक वापरासाठी कालबद्ध कार्यक्रमांचे नियोजन उदा.निरनिराळ्या विभागाच्या मृद व जल संधारणाच्या बाबी. (सी.सी.टी.,विहीर पुनर्भरण,नालाबांध गाळ काढणे,नालाबांध फुटतूट दुरुस्ति)	२
५	कामाचे शास्त्रोक्त पध्दतीने नियोजन केले आहे काय ? उदा.जे उपचार घ्यायचे आहेत त्या बाबींची स्थळ निश्चिती, नियमानुसार आराखडे इ.	३
६	कार्यक्रमानंतरची देखभाल-कार्यक्रम राबविल्यानंतर जे उपचार केले जातील त्या उपचारांची फुटतूट दुरुस्ति व देखभाल व वापरासाठी उपाययोजना निर्माण झालेल्या मालमत्तेचा कार्यक्षम वापर	२
ब	लोकसहभाग	५०
१	कार्यक्रम राबविण्यासाठी-१०० टक्के लोकांचा श्रमदानासाठी सहभाग घेतला असेल तर बगमाच्या मोज मापानुसार (डॉ.एसआर) पध्दतीने मूल्यमापन करणे	१०
२	प्रत्येक कुटूंब श्रमदान मूल्य रु.५०० पेक्षा जास्त. यामध्ये श्रमदानातून जी कामे घेण्यात आलेली आहेत त्याचे प्रचलीत रोजगार हमी योजनेच्या दराने येणारे मूल्य याचा विचार करून श्रमदानाचे मूल्य काढावे.	२५
३	लोकसहभागातून ज्या बाबींची कामे करण्यात आलेली आहेत त्या बाबींची कामे केल्यानंतरची देखभाल उदा.वनराई बंधारा,विहीर पुनर्भरण,गांव तलावातील गाळ काढणे इत्यादी	५
४	लोकसहभागातून निर्माण केलेली जनजागृती - लोकसहभागातून कामे हाती घेण्यापूर्वी लोकांमध्ये जागृती व जल साक्षरता चळवळ इत्यादी बाबी राबविल्या आहेत काय ? महात्मा फुले योजनेतील केलेल्या कामांमुळे किती अपघात रोखू शकला ? प्रचार प्रसिद्धि,मेळावे,प्रशिक्षण इत्यादी बाबी अधिकृत करण्यासाठी फोटोंचा आधार घ्यावा.	१०
क	कामाची प्रत-अभियानांतर्गत केलेल्या कामाची प्रत चांगली असणे आवश्यक आहे	२०
१	अभियानांतर्गत जी निरनिराळी कामे घेण्यात आली आहेत त्यापैकी उत्कृष्ट ४ कामांची प्रत शास्त्रोक्त पध्दतीने झाली असल्यास व इतर विभागाच्या मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे असल्यास	प्रत्येक कामनिहाय ५ गुणाप्रमाणे
ड	उद्दिष्ट- अभियान राबविण्यासाठी शासनाने काही उद्दिष्ट निर्धारित केलेली आहेत ती साध्य झाली आहेत काय ?	१५
	१) पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न पूर्णपणे सुटला काय ?	५
	२)) विहीरीच्या पाण्याची पातळी वाढली असल्यास ती किती मीटरने वाढली ? त्यासाठी त्या गावातील वंगवंगळ्या विहीरीची पातळी घेवून त्याची सरासरी काढावी.	२
	३ अभियानापूर्वी त्या गावात बागायती क्षेत्र किती होते ? त्यानंतर बागायती क्षेत्रात वाढ झाली का ? सिंचन क्षेत्रात वाढ झाली का १ ---- दुबार/बा-माही असल्यास किती हेक्टर क्षेत्राने वाढ झाली ?	४
	४) इतर नाविन्यपूर्ण बाबींचा अवलंब केल्यानुसार उदा.रेशिमउद्योग,मत्स्य उद्योग,मधुमक्षिक पालन,कुरण विकास इ.असल्यास कार्यक्रमानुसार गुणनिश्चिती.	४

जोडपत्र-ब

महात्मा जोतिबा फुले जलभूमि संधारण अभियान अंतर्गत केलेल्या कामाची वक्षिस्तपात्रतेसाठी तपासणी करावयाच्या मार्गदर्शक सूचना

१. जिल्हास्तर/विभागस्तर व राज्य स्तरावर मूल्यमापनासाठी ज्या समित्या गठित केल्या आहेत त्या प्रत्येक समितीने पुरवकारासाठी प्रत्येक जिल्ह्यातून/तालुक्यातून/स्वायत्तसंस्था, स्वयंसेवी संस्था व शासकिय अधिकारी, कर्मचारी यांची प्रथम निवड करावी.
२. निवड केलेल्या स्वायत्तसंस्था, स्वयंसेवी संस्था व शासकिय अधिकारी/कर्मचारी यांनी महात्मा जोतिबा फुले जलभूमि संधारण अभियान अंतर्गत जो कार्यक्रम राबविला आहे त्याची तपासणी मूल्यमापनासाठी ज्या समित्या गठित केल्या आहेत त्यांनी निपक्षपातीपणे करावी व गुण देताना विचारपूर्वक व केलेल्या कामाचे मूल्य पाहून द्यावेत.
३. ज्यावेळी मूल्यमापन समिती तपासणीसाठी जाईल त्या तपासणीतील प्रत्येक घटने स्वतंत्र गुण देवून त्या सर्व गुणांचे एकीकरण सदस्य सचिवांनी करून त्या एकत्रित गुणांना सदस्यांच्या संख्येने भागून सरासरी गुण काढावेत व निकाल तयार करावा. सदरचा निकाल सदस्य सचिवांच्या सहोने पाठविण्यात यावा.
४. प्रत्येक स्तरावरील निकाल जाहिर करताना ज्या कार्यक्षेत्रातील केलेल्या कामाची तपासणी केलेली आहे त्या कार्यक्षेत्राच्या मुख्यालयात संबंधित अधिकारी, पदाधिकारी, पत्रकार व ग्रामपंचायतीचे प्रतिनिधी यांचे समवेत सभा बोलावून त्या ठिकाणी निकाल जाहिर करावा. सभेमध्ये काही सूचना आल्या तर त्याचा मूल्यमापन समितीने विचार करून निकाल अंतिम करावा.
५. तपासणीमध्ये पारदर्शकता येण्यासाठी मूल्यमापन समितीमध्ये एक सेवाभावी संस्था व एक पत्रकार यांचा समावेश करावा. सेवाभावी संस्थेची व पत्रकाराची निवड करताना त्याच्या निपक्षपातीपणाचा अनुभव व पत्रकाराची निवड जिल्हा पत्रकार संघाच्या समितीने केलेली असावी.
६. महात्मा जोतिबा फुले जलभूमि संधारण अभियान अंतर्गत ज्या बाबी कार्यक्रमांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या आहेत त्या सर्वच बाबी तपासावयाच्या आहेत. त्या तपासल्यानंतर त्यासाठीची गुणतालीका खालीलप्रमाणे असावी

अ) कार्यक्रम राबविण्यापूर्वी केलेले नियोजन - १ (१५ गुण)

- १) नियोजनामध्ये कार्यक्रम कसा राबविला जाणार
- २) कार्यक्रमाची उपरेषा
- ३) कार्यक्रम राबविल्यानंतर त्यापासून मिळणारे फायदे
- ४) कार्यक्रम राबविल्यानंतर त्याची देखभाल

ब) लोकसहभाग - (५० गुण)

- १) लोकसहभागामध्ये घ्यावयाच्या बाबी-उदा.
अ. गावतल वातील गाळ काढणे (संख्या) लक्ष्य -साध्य-टक्केवारी
ब. सिमेंट/नलाबांधातील गाळ काढणे (संख्या) लक्ष्य -साध्य-टक्केवारी
क. विहिरीतील गाळ काढणे (संख्या) लक्ष्य -साध्य-टक्केवारी
ड. वनराई व धारे (संख्या) लक्ष्य -साध्य-टक्केवारी
ई. विहिरीचे पुनर्भरण (संख्या) लक्ष्य -साध्य-टक्केवारी
फ. समतल मशागत/समतल रेषा आखणे (हे.) लक्ष्य -साध्य
ग. पाणीबाण संस्था स्थापन करणे (संख्या) लक्ष्य -साध्य
उपरोक्त बाबी व्यतिरीक्त इतर लोकसहभागाच्या बाबी राबविल्या असल्यास याबाबतची माहिती देण्यात यावी.

H-1963-4C200-9-08)

क. कामाची प्रत- (२० गुण)

निर्धारित लक्ष्यांक १०० टक्के पूर्ण करणे आवश्यक आहे. त्यामध्ये खालील बाबींचा अंतर्भाव आहे.

१. अपूर्ण पाणलोट पूर्ण करणे - राज्य शासनाचे व अप्रक्षेका/आरोयो
२. गावतलाव / पाझरतलाव दुरुस्ती/नुतनीकरण
३. गावतलाव, पाझरतलावातील गाळ काढणे
४. विहिर पुनर्भरण
५. पाणीवापर संस्था स्थापन करणे
६. घळभरणी
७. पश्चिम घाटात डोंगरमाथ्यावर जलकुंभ तथा साठवण तळी
८. वनराई/कच्चेबंगारे
९. मातीनालाबध/सिमेंटनालाबांधातील गाळ काढणे
१०. मातीनालाबध/सिमेंटनालाबांध फुटतुट दुरुस्ती
११. समतल मशागत/ समतल रेषा आखणे

ड. उद्येष्टाची साध्यता- (१५ गुण)

१. अपूर्ण पाणलोट पूर्ण करणे - राज्य शासनाचे व अप्रक्षेका/आरोयो
२. गावतलाव / पाझरतलाव दुरुस्ती/नुतनीकरण
३. गावतलाव/पाझरतलावातील गाळ काढणे
४. विहिर पुनर्भरण
५. पाणीवापर संस्था स्थापन करणे
६. घळभरणी
७. पश्चिम घाटात डोंगरमाथ्यावर जलकुंभ तथा साठवण तळी
८. वनराई/कच्चेबंगारे
९. मातीनालाबांध/सिमेंटनालाबांधातील गाळ काढणे
१०. मातीनालाबांध/सिमेंटनालाबांध फुटतुट दुरुस्ती
११. समतल मशागत/ समतल रेषा आखणे

वरील बाबींची तपासणी पथकातील चमूने केल्यानंतर बक्षिसासाठीचा निकाल तयार करावा व त्यानंतर तयार करण्यात आलेला निकाल शासनास सादर करावा.

H-1963-49

X